

Vereniging Bomenbelang Bronckhorst

Nieuwsbrief 10

april 2026

In deze Nieuwsbrief staan een paar zorgelijke ontwikkelingen, maar we beginnen met een initiatief in Bronckhorst. Mooi en nieuw, dat past bij het voorjaar en bij de Paasdagen!

Zoals bekend is de volgende excursie op zaterdag 18 april. Velen hebben zich al opgegeven, maar er zijn mogelijk nog een paar plekken vrij in de middag. Als je wilt komen, vraag het dan even na bij Rob Pastoor, die is 18 april weer terug van vakantie.

En tenslotte: er is behoefte aan stukjes grond waar jonge aanplant tijdelijk opgekuild kan worden. Wil je meer weten? Neem dan contact op met Dick van Hoffen.

Veel leesplezier,

Dick van Hoffen, Rob Pastoor, Marjolijne van Waveren, Gabriëlle Parel en Hans Tuinte

www.bomenbelang.nl

bomenbelang@gmail.com

Inhoud (7 pagina's)

- **Halle actief**
- **Monitoring bomenbestand in het landelijk gebied van Overijssel: "Meer handhaving nodig"**
- **Presentatie "Het groene erfgoed van oude bosgroeiplaatsen" door Lodewijk van Kemenade (11 maart 2026)**

Halle actief

Lid van VBB Wim Klanderman heeft in de ALV verteld dat hij zich samen met anderen al jaren inzet voor het behoud van solitaire bomen in het agrarisch landschap en dat hij via de VALA een projectvoorstel heeft ingediend voor twee jaar. Er is dan geld beschikbaar om solitaire bomen te beschermen. Het hoeft niet veel te kosten en er is al een afspraak met een boer die heeft laten vastleggen dat de solitaire boom op zijn land niet gekapt gaat worden.

De Werkgroep Buitengebied Halle voor Landschap en Biodiversiteit organiseert diverse activiteiten, die de biodiversiteit stimuleren. Wil je meer weten? Klik dan op de volgende link:
<https://hallesbelang.nl/index.php/nl/werkgroepen/werkgroep-buitengebied/nieuwsberichten>.

Monitoring bomenbestand in het landelijk gebied van Overijssel: "Meer handhaving nodig"

Tussen 2012 en 2022 verdwenen in Overijssel 118 duizend bomen en 4000 andere landschapselementen zoals struiken of houtwallen. Jaarlijks verdween 25 hectare en er kwam slechts vijf hectare bij, blijkt uit onderzoek van de Provincie Overijssel.

De Provincie kwam hier achter door GIS-analyse van de boomkroonbestanden van 2012 en van 2022 met elkaar te vergelijken, met bovenstaand resultaat. Die analyse kan vrij eenvoudig door elke GIS medewerker gemaakt worden, mits die de beschikking krijgt over de data bestanden uit de [hashtag#Bomenmonitor](#) ontwikkeld door [hashtag#cobragroeninzicht](#).

Diverse provincies en gemeenten gebruiken de Bomenmonitor ter ondersteuning van hun groenbeleid, ruimtelijke ordening en handhaving, maar dit gebeurt nog lang niet overal. Een periodieke controle op het saldo van rooien en aanplant zou goed kunnen helpen om te kijken of de handhaving voldoende intensief is.

Daar komt bij dat de Provincie alleen maar handhavend optreedt wanneer er bomen verdwijnen uit een bosje van meer dan 1000m² of uit een rij met meer dan 20 bomen. De bescherming van kleinere boomgroepen, kortere rijtjes en solitaire bomen is de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Dus naast intensivering van de handhaving door provincies is er ook intensivering van de handhaving door gemeenten nodig. Dat kan zelfs op basis van dezelfde analyses. Wanneer het "afval" van de provinciale analyses niet wordt weg gegooid maar aan gemeenten ter beschikking wordt gesteld, kan dat in één moeite door. Dat "afval" bestaat dan uit alle verdwenen boomkronen van solitaire bomen, boomgroepen kleiner dan 1000m² en rijtjes met minder dan 20 bomen op een rij.

Zonder actieve handhaving blijven we achteruit boeren. Dan kunnen we aanplanten wat we willen, maar blijft er meer verdwijnen dan erbij komt. Dan wordt het nooit wat met het aanvalsplan landschap dat tenminste 10% groene dooradering ten doel heeft.

De Vereniging Bomenbelang Bronckhorst bepleit al jaren bij de gemeente Bronckhorst om de bomenmonitor te gebruiken ter ondersteuning van de handhaving van de beschermingsregels. Gelet op de vele meldingen die we van leden krijgen en ook wat we zelf waarnemen is de situatie bij ons niet veel anders dan in Overijssel. Daarom geven we de komende tijd meer meldingen door aan de gemeente.

Figuur 1 Voorbeeld uit het stuk van Follow the Money: doorgraven wortels voor aanleg kuilplaat. De hele rij bomen is nu dood

Figuur 2 opslag op de wortelzone

Figuur 3 Opslag op de wortelzone, dodelijk voor de bomen

<https://www.ftm.nl/artikelen/sluipenderwijs-verdwijnen-er-jaarlijks-twaalfduizend-bomen-van-het-overijsselse-platteland?share=JbtolG548nGf%2F4U%2Bkk5mMkdOoNfgPuAd79agu48anuhFmx%2BNizankTIPx3TWO4o%3D>

Presentatie “Het groene erfgoed van oude bosgroeiplaatsen” door Lodewijk van Kemenade

Op 11 maart hield Lodewijk van Kemenade aansluitend op onze Algemene Jaarvergadering in wijngoed Kranenburg een presentatie over ‘oude bosgroeiplaatsen’. Er was veel belangstelling voor het onderwerp, zowel van leden als niet-leden en de zaal was goed gevuld. Het is dan ook een thema dat heel actueel is. Provinciale Staten stellen namelijk voor de bescherming van de nog bestaande oude bosgroeiplaatsen in de Achterhoek op te heffen. In zijn presentatie stond Van Kemenade stil bij wat er verloren dreigt te gaan en waarom dat erg is.

Lodewijk van Kemenade in wijngoed Kranenburg

Wat zijn oude bosgroeiplaatsen?

Dit zijn vaak kleine stukjes cultuur- of natuurlandschap waar vanaf circa 1850 niet geploegd, met zwaar materiaal bewerkt of door mensen bemest is en de bomen en struiken vooral bestaan uit inheems, autochtoon en wild plantmateriaal. Deze bosjes en landschapselementen vind je vaak terug in oude hakhoutbosjes, houtwallen, overhoekjes of steile wanden van beeklopen. Kortom, stukjes land die niet zo makkelijk te bewerken zijn waar de bomen en struiken die er altijd al groeiden, de aanpassingen aan de moderne tijd overleefd hebben. We hebben het dan over slechts 3% van het gehele Nederlandse landschap. Dat is weinig en deze oude bosgroeiplaatsen staan onder druk.

Inheems, autochtoon of wild?

Deze woorden worden vaak als synoniem gebruikt, maar het is goed om die secuur te onderscheiden. Van Kemenade maakt dat duidelijk aan de hand van de zomereik (*Quercus robur*). Deze algemene boom kent een verspreidingsgebied dat een groot deel van west en midden Europa beslaat. In al die gebieden met hun eigen klimaat en bodem komt de zomereik van nature voor en is daar inheems. De soort tolereert veel variatie en heeft zich in de loop van de tijd goed aan diverse en ook veranderende omstandigheden kunnen aanpassen. Een zomereik die uit Bulgarije geïmporteerd en in Nederland geplant wordt, is weliswaar als soort inheems. Hij maakt echter geen deel uit van de Nederlandse populatie en is genetisch anders dan een inheemse Nederlandse zomereik. De groeiomstandigheden in Bulgarije en de plaats van die eik in het ecosysteem daar zijn heel anders dan in Nederland. Daarmee heeft een geïmporteerde Bulgaarse eik in Nederland ook veel minder waarde voor onze biodiversiteit dan de autochtone zomereik.

Liever dan *autochtoon* gebruikt van Kemenade het woord *wild* omdat daar geen ongunstige bijbetekenissen aankleven. Wilde bomen en struiken zijn ons groene erfgoed en vertegenwoordigen een bron van genetische kenmerken en variatie die specifiek bij de Nederlandse situatie horen. Zij zouden zelfs een rol kunnen spelen in het omgaan met de klimaatveranderingen die plaatsvinden. Zij verdienen het om bewaard te blijven.

Cultuurhistorie

Ook uit cultuur-historisch oogpunt verdienen oude bosgroeiplaatsen bescherming. Zij laten vaak zien hoe mensen twee eeuwen of langer geleden leefden en gebruikmaakten van het bos en het landschap. Dit is bij uitstek zichtbaar in oude hakhoutbosjes met hun grote en grillige gevormde

Oude hakhoutstoof

stoven en in zogenaamde spaartelgbossen zoals het huidige Speulder- en Sprielderbos bij Ermelo. Beide hadden economische waarde en gebruikers gingen er zorgvuldig mee om. Hakhoutstoven konden lang meegaan als ze maar regelmatig en op tijd teruggenomen werden. Juist in dit soort bosjes komen veel wilde exemplaren voor van onze inheemse soorten. Ze bevatten nog veel oorspronkelijk wild genenmateriaal, dat het beste is aangepast aan de lokale omstandigheden. Het verlies of verdwijnen van dit materiaal is onomkeerbaar.

Bescherming en beheer

Het is dus belangrijk oude bosgroeiplaatsen te beschermen tegen ongewenste verstoring of vernietiging, ook al vindt die vaak plaats in het maatschappelijk belang, bijvoorbeeld in het kader van woningbouw en wegenbouw. Minstens zo belangrijk is het zorgvuldig beheer van deze bosgroeiplaatsen. De meeste locaties zijn wel in beeld, maar veelal laat het beheer te wensen over. Zelfs in oude bosgroeiplaatsen is vaak nog maar 10% wild materiaal over.

Door jonge berken overgroeide oude bosgroeiplaats

En deze weinige wilde bomen en struiken lopen voortdurend gevaar verdrongen te worden door andere bomen en struiken en exoten. Om deze verdringing tegen te gaan is goed beheer noodzakelijk: op tijd terugsnoeien van hakhout, het ringen van opdringerige en snelgroeiende bomen en struiken die het licht wegnemen, of bijvoorbeeld het uittrekken van ongewenste zaailingen. Gemeentes hebben vaak onvoldoende kennis en middelen om dit zorgvuldig te doen, want het werk vereist kennis van zaken, zorgvuldigheid en kan niet met grote machines gedaan worden.

Wat nu?

Kleinschalig beheer met getrainde vrijwilligers kan een uitweg bieden. Van Kemenade verwijst hierbij naar het project Wegedoorwachter in het Groene Woud in Brabant en zelf is hij betrokken bij een soortgelijk initiatief bij het Zalker bos. Dit zijn lichtpuntjes in de snel verdwijnende wereld van wilde bomen en struiken en verdient navolging.

Wie meer wil weten kan terecht bij de *Veldgids: Wilde bomen en struiken* die Van Kemenade samen met Bert Maes vorig jaar bij KNNV uitgeverij uitbracht (momenteel in herdruk) of bij het bedrijf van Lodewijk van Kemenade *Wilde Bomen* www.wildebomen.nl.